30/12/2018

Το Έθιμο της «μπουλουστρίνας» και τα κώτικα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς

/ Επικαιρότητα

Ένα από τα έθιμα που διατηρείται ακόμα και σήμερα στην περιοχή της Δωδεκανήσου την Πρωτοχρονιά είναι αυτό της «μπουλουστρίνας». Τα μικρά παιδιά την πρώτη μέρα του χρόνου επισκέπτονται τους συγγενείς (γιαγιάδες, παππούδες, θείους, νονούς) και παίρνουν από αυτούς χρηματικό ποσό εν είδει δώρου το οποίο ονομάζεται μπουλουστρίνα.

Σε χωριά της Ρόδου, αλλά και σε πολλά νησιά τηρούν το έθιμο να αφήνουν αποβραδίς κοντά στο εικονοστάσι ένα ποτήρι νερό κι ένα πιάτο με τρία κομμάτια μπακλαβά ή εφτάζυμου ή βασιλόπιτας, το ένα του Χριστού, το άλλο του Άη Βασίλη και το τρίτο του φτωχού. Σε όλα τα νησιά προσέχουν πολύ το «ποδαρικό» και δίνουν σημασία στο ποιός θα πατήσει πρώτος το δεξί του πόδι στο κατώφλι του σπιτιού, για να φέρει «γούρι» στη νέα χρονιά.

Στην Κάλυμνο παραδοσιακά γλυκά αποτελούν οι κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα, φοινίκια όπως λέγονται στο νησί. Το κόψιμο της βασιλόπιτας γίνεται με την αλλαγή του χρόνου και φυσικά αποτελεί ακόμα μια ευκαιρία για να τρανταχθεί το νησί από τους δυναμίτες και τις τουφεκιές.

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς οι νέοι της Κω κρατώντας μεγάλα ομοιώματα εκκλησιάς ή καραβιού, κατάλληλα στολισμένα και φωτισμένα, ψάλλουν εκτός από

τα γνωστά στο πανελλήνιο κάλαντα: «Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά ψιλή μου δεντρολιβανιά…» και τα ακόλουθα κώτικα κάλαντα:

Εις αυτό το Νέον Έτος Βασιλείου εορτή,

ήρθα να σας χαιρετήσω με την πρέπουσα ευχή.

Εύχομαι, λοιπόν, να ζείτε πολλούς χρόνους ευτυχείς,

τον Βασίλειο τον Μέγα να’ χετε συνδρομητή.

Κι όσους έχετε στα ξένα να δεχθείτε με καλό,

με υγεία κι ευτυχία τον Θεό παρακαλώ.

Κ’ εις έτη πολλά κι ένα κομμάτι μπακλαβά!

Την Πρωτοχρονιά όλες οικογένειες της Κω συνηθίζουν να φτιάχνουν τον «μπακλαβά» από φύλλα ζύμης που ανοίγουν με το «πιτθαριόξυλο» και τα απλώνουν στο ταψί με σησάμι καβουρδισμένο και καρύδι ή αμύγδαλο. Οι οικογένειες, που έχουν κορίτσια αρραβωνιασμένα και τα πλουσιόσπιτα κάνουν δυο ταψιά μπακλαβά, τον «καλό» δηλ. το μεγάλο ταψί και τον «κέλη» δηλ. το παρακατιανό μικρό ταψί, για να φαγωθεί την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Τον καλό θα τον χαλάσει, θα πάρει, δηλαδή, το πρώτο κομμάτι από το ταψί, που βάζουν μπροστά του, ο γαμπρός ή παλαιότερα ο παπάς, που έβγαινε στα χωριά και αγίαζε για το καλό του χρόνου.

Στο νησί της Λέρου μόλις γυρίσει ο χρόνος ένας που βρίσκεται έξω από το σπίτι έρχεται κρατώντας ένα δοχείο με νερό και μια πέτρα. Είναι το ποδαρικό του σπιτιού.

Με το νερό ραντίζουν στα τέσσερα καντούνια (γωνιές) μέσα στο σπίτι μέχρι να ‘ρθει τον επόμενο χρόνο η καινούργια πέτρα και εύχονταν «όπως η πέτρα είναι γερή έτσι να ναι και η υγειά σας όλο το χρόνο». Ο αρχηγός της οικογένειας σπάει το ρόδι. Μπαίνει τρία βήματα μέσα και λέει: «ένα, δύο, τρία μέσα τα καλά.» κάνει τρία βήματα πίσω και λέει «ένα, δύο, τρία έξω τα κακά». Σπάει μετά το ρόδι σε μια γωνιά της πόρτας και αφήνει σαράντα κούνια μέσα στο σπίτι για σαράντα ημέρες. Πολλές φορές το νερό το φέρνουν το πρωί της Πρωτοχρονιάς. Σηκώνονται πολύ πρωί πριν βγει ο ήλιος και το νερό το λένε αμίλητο, γιατί καθώς το φέρνουν δεν μιλάνε καθόλου. Ρίχνουν στις τέσσερις γωνιές του σπιτιού νερό και λένε «όπως τρέχει το αθάνατο νερό έτσι να τρέχουν και τα καλά και τα πλούτη στο σπίτι». Όταν γυρίσει ο χρόνος κόβουν την βασιλόπιτα. Αυτού που θα του τύχει το φλουρί θεωρείται τυχερός και το φυλάει.

Το πρωί επίσης της Πρωτοχρονιάς στη Λέρο, σφάζανε έναν μαύρο πετεινό που τον φυλάγανε όλο το χρόνο για αυτή την ημέρα. Έπρεπε να είναι οπωσδήποτε μαύρος. Γυρίζανε ανατολικά το κεφάλι του, τον σφάζανε και τον κάνανε σούπα.